

ANTIKVARIAT BRYGGEN

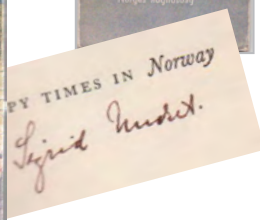
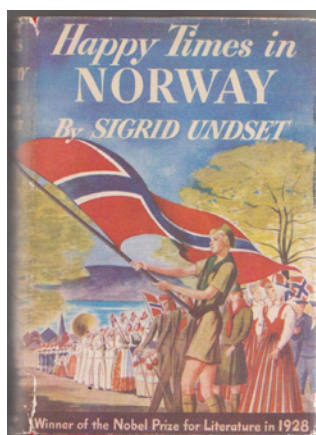
Katalog 8

) Varia for samlere

) Auksjon

-Tidlig Ibsenrelatert objekt

-Nansenmanuskript

Kjære bokvenn!

Da fant jeg igjen litt tid til å sette sammen en liten bokliste. Listen er nok en gang kort, grunnet min begrensede tid til dette prosjektet. Jeg håper at min glede for de gode objekter gjenspeiles i listen.

Denne gang vil jeg prøve noe nytt. Jeg vil forsøke å arrangere en auksjon. Det er kun to objekter som ropes ut. Dette for å lodde stemningen, og for å se hvordan responsen er. Jeg har liggende klar en it-løsning for auksjon og budgivning, men i første omgang vil jeg gjennomføre dette manuelt før jeg gjør noe mer ut av det. Objektene har forhåpentligvis generell interesse. Først presenteres en årgang av "Arbeider-Foreningernes Blad", hvor Henrik Ibsen antas å ha vært en vesentlig bidragsyter. Ibsens bidrag i Arbeider-Foreningernes Blad er det ikke så mange som kjenner til, og noen av de antatte bidragene presenteres basert på en artikkel av Halvdan Koht, skrevet i 1928. Det andre objektet er et manuskript av Fridtjof Nansen. Dette antar jeg å være et utkast til en subskripsjonsinnbydelse for "Nord i Tåkeheimen". Jeg kan ikke si annet enn at jeg vurderer dette til å være et meget unikt objekt.

I tillegg til noen dedikasjonseksemplarer, inneholder den korte listen et par morsomme Norsk-Amerikana objekter samt noen fine utenlandske utgaver av Sigrid Undsets bøker.

Som vanlig vil jeg først rette fokus mot variantbind. Denne gang står Johan Bojer for tur, og jeg vil også trekke frem Bjørnson fra egen samling.

Hvis noen av dere har en boksamling eller gode enkeltbøker, er jeg alltid interessert i å kjøpe. Provisjonssalg kan også være interessant.

Med vennlig hilsen
Fredrik Delås

Antikvariat Bryggen
Bryggenveien 42
1747 Skjeberg

Telefon 69 15 11 57
post@antikvariat-bryggen.no
www.antikvariat-bryggen.no
Organisasjonsnummer 991 604 359

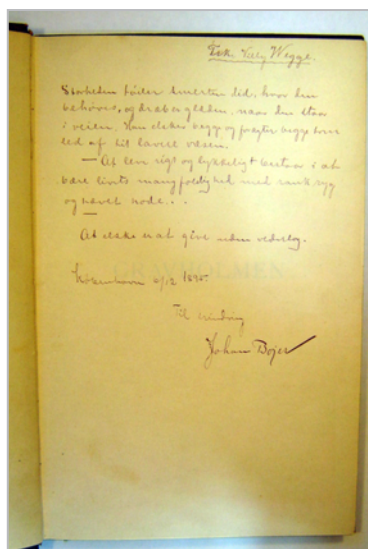
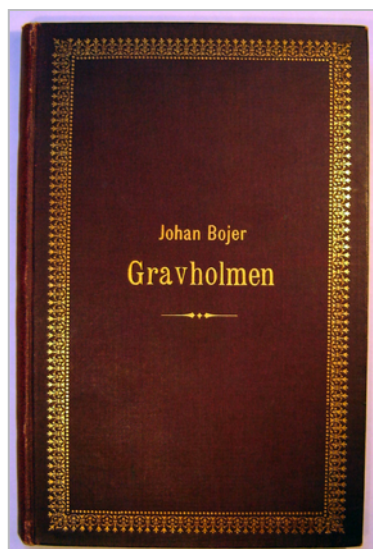
Uregistrerte variantbind

Johan Bojer: *Gravholmen*. Pio's Boghandel. 1895.

Dette er Bojers fjerde bok. I Schiøtz/Ringstrøms bok *Norske førsteutgaver*, er det kun registrert en variant av denne boken med omslag tegnet av Friis. I fjor hadde jeg denne boken inne i et helsjirtingbind som minnet om et forlagsbind. Fordekkel hadde dekorert ramme i gull, samt forfatternavn og

tittel. Bakdekkel hadde blindtrykket ramme tilsvarende gullrammen på fordekkel. Det var ingen tittel eller dekor på rygg. Heller intet forleggermerke. Boken hadde derimot tresidet gullsnitt og lesesnor.

Det var ingen rester etter omslag foran eller bak i boken. Boken hadde en lengre dedikasjon fra Bojer datert desember 1895, samme år som boken utkom. Kan det ha vært snakk om et prøvebind? Jeg er meget interessert i å høre om samlere har sett tilsvarende eksemplar.

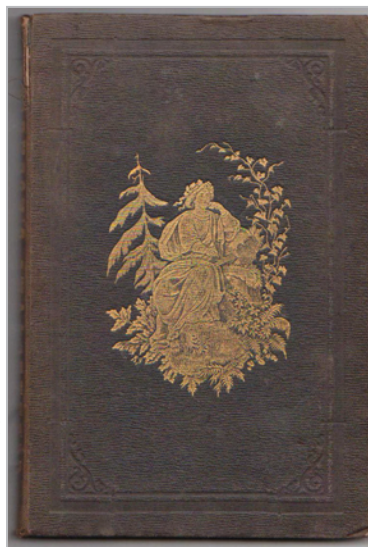

Bjørnstjerne Bjørnson: *Smaastykker*. Bergen. Giertsen's Forlag. 1860.

I Schiøtz/Ringstrøms bok *Norske førsteutgaver*, er det omtalt to bindvarianter som begge er angitt i Skougaard-katalogen II side 71.

- A. Et bind som er beskrevet som samtidig helsjirtingbind med illustrasjon i gulltrykk på fordekkelen. Urne med "Smaastykker" skrevet inni.
- B. Et bind som er beskrevet som samtidig helsjirtingbind med tittel i gulltrykk, innen blomsterranke på fordekkelen.

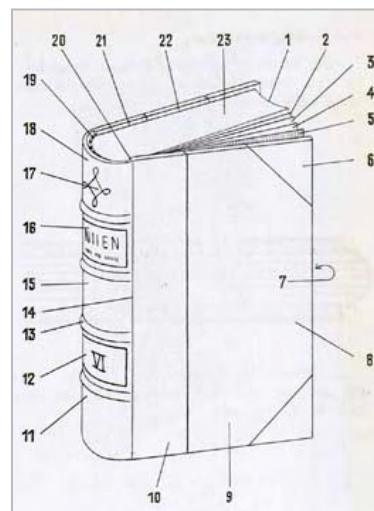
Selv har jeg et annet samtidig sort helsjirtingbind, som jeg har funnet beskrevet av Olav Myre i et særtrykk av "Nidaros" for 4. desember 1948 i 33 nummererte eksemplarer for Bibliofilklubbens medlemmer. Artikkelen har tittelen "Synnøve Solbakken i sin ungdoms vår". Her skriver Myre følgende: "Smaastykker" er en ganske pent trykt bok, etter datidens boktrykkforhold. De fleste eksemplarene i det utvilsomt ganske betydelige opplag [I følge Bjarne Welles "Bjørnson-oplag", 1932, kom "Smaastykker" ut i et opplag på 3 000] var heftede eller uinnbundne. Men Giertsen som i 1860 var 32 år gammel, laget også en luksusutgave, det vil si; han lot en del eksemplarer binde inn i forlagsbind eller originalbind. Denne side ved hans forleggervirksomhet fortjener også å minnes ved firmaets første sekeljubileum, for det er et særdeles vakkert forlagsbind som vitner om sin opphavsmanns forståelse for bindets store betydning i bokkunsten. Han var selv av opprinnelig fag bokbinder og som bokbinder anvendte han sine vandreår i europeiske utland til å utdanne seg i dette kunsthåndverk. Det giertsen'ske forlagsbind om "Smaastykker" er i sort helsjirtingbind med blindtrykk. Bindfasadens midtparti er dekorert med en vignett i gull; en laurbærkranset gresk gudinnefigur i skrivende stund. Figuren minner om Pallas Athene, men i stedet for uglen - eller lanse og skjold - holder hun en manuskriptbok på skjødet og gåsepenn i hånden. Så figuren framstiller vel en av de ni muser, en av de litterære "mus". Den er omgitt av bar- og løvtrær, bregner, blomster og andre planter. Første- og annenutgaven er bundet i presis samme originalbind."

Jeg har forsøkt å finne kilden til Myres beskrivelse uten hell. Hvis noen kjenner til dette, ville jeg satt stor pris på informasjon.

For eventuelle nybegynnere vil jeg her nevne noen av faguttrykkene jeg bruker i beskrivelser av bøkene mine.

1. Forsnippet
2. Tittelbladet
3. Smusstittel
4. Omhengingspapir (friblad av hvitt papir)
5. Farget forsatsblad
6. Hjørne
7. Fastklebet kulørt forsatsblad (speil)
8. Bindside eller overtrekk
9. Kulørt sidepapir eller overtrekk.
10. Rygg (skinn, sjirting etc.)
11. Fot
12. Bindfelt eller torefelt
13. Opphøyninger eller bind
14. Utvendig fals
15. Ryggfelt
16. Tittelfelt
17. Stempel (dekorasjon)
18. Hode
19. Kapitélbånd
20. Innvendig fals
21. Innslag
22. Formering
23. Toppsnittet

Noen forklaringer på de mest brukte benevnelser jeg benytter på innbindingsvarianter:

Helsjirting - Boken er trukket med sjirting sammenhengende på dekler og rygg.

Halvsjirting - Boken er trukket med sjirting på rygg og hjørner.

Sjirtingrygg - Boken er trukket med sjirting på rygg.

Helskinn - Boken er trukket med skinn sammenhengende på dekler og rygg.

Halvskinn - Boken er trukket med skinn på rygg og hjørner.

Skinnygg - Boken er trukket med skinn på rygg.

Originalbind - Boken i original innbinding fra forlag.

Originale omslag - Heftet

Varia for samlere

1. - : Norge. 10 akvareller af Norske Kunstnere. John Fredriksons Forlag. Bergen. Uten år. Original dekorert sjirtingmappe (15,5 x 21,5 cm) inneholdende ti motiver oppklebet på kartong. Mappen med noe slitasje. En av klaffene inni er løs, men vedlagt. Kortene er i hovedsak pene, men enkelte har meget svak slitasje ved hjørner. 1 200,-
Motivene er: Sandvigen ved Kristiania, Motiv fra Holmenkollen, Motiv fra Telemarken, Motiv fra Fane ved Bergen, Motiv fra Hardanger, Ved Grinden – Hardangermotiv, Motiv fra Sogn, Aftenstemning, Paa Sæteren, Hjem fra Kirken.
2. - : De forfærdelige Banditter og Stratenrøvere. En skrækkelig Historie om Frank og Jesse James' Vovestykker og Bedrifter. Missouris berygtede Tvilling-Røvere og Mordere. Indeholdende en fuldstændig Skisse af Banditternes Krigsførelse, tilligemed en nøiagtig og fuldstændig Beretning om tyve Aars Røvier og Mord, samt James-Forbundets sidste skrækkelige Handlinger ved Røveriet og Mordet paa Rod Island Jernbanetrænet den 15de Juli 1881, og i Glendale, Mo. Den 17de September 1881, hvortil er føiet en Beretning om Jesse James' sørgelige Endeligt, skudt af en Forbundsfelle den 3die April 1882. Tillige en fuldstændig og nøiagtig Beretning om at Frank James overgiver sig til Guvernør Crittenden i Missouri. Chicago. Trykt paa Udgivernes Forlag. 1883. 96 sider. 9 helsides tresnitt. Bokblokken er tatt ut av bind. Slitt foromslag løst vedlagt. Side 95/96 (siste side) noe smusset og slitt med lite teksttap. 1 500,-
Det ble utgitt mange bøker om brødrene Frank og Jesse James i årene 1882/83. Disse bøkene ble også oversatt til skandinaviske språk. Det ble dessuten utgitt en bok med tittelen "Banditterne Frank og Jesse James' Vovestykker og Bedrifter. Amerikansk Røver og Bandithistorie" på B. Omtvedt's forlag, Kristiania, i 1888. En morsom sjeldenhet.

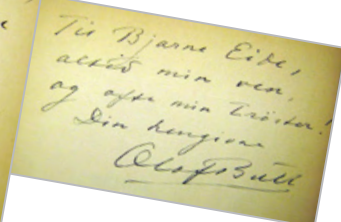
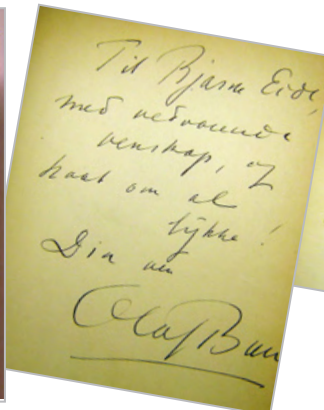
1.

2.

Dedikasjoner fra Olaf Bull

3. BULL, Olaf: Tre bøker bundet i ett bind.
Metope. Gyldendal. Oslo. 1927. 90 + 4 sider. Begge omslag medbundet.
De hundrede aar. Gyldendal. Oslo. 1928. 75 + 5 sider. Begge omslag medbundet.
Stjernene. Gyldendal. Kristiania. 1924. 108 + 4 sider. Ingen omslag medbundet.
Helsjirtingbind med etikett i skinn på rygg påført "Olaf Bull – Dikte – 1924-28" i gull. Bindet er fast, men boken fremstår med slitasje. Omslagene er noe brunet og smusset. 1 500,-
Metope har dedikasjon på friblad: "Til Bjarne Eide, alltid min ven, og ofte min trøster! Din hengivne Olaf Bull!"
De hundrede aar har dedikasjon på fribladet: "Til Bjarne Eide, med vedvarende vennskap, og haab om al lykke! Din ven Olaf Bull. Begge disse bøkene har dedikasjon i annen hånd på samme side.

3.

4. **GARBORG, Arne:** *Den fortabte Fader*. Oversat af Amalie Skram. Gyldendal. København. 1901. VII + 141 sider. Et nydelig grønt mykt helskinbind med superexlibris på fordekket, topp gullsnitt og indre denteller (Joh. Persson Bokbinderi Malmö). Ryggenbleket. Originale omslag og ryggstrie bundet med bakerst i boken. Fremre omslag har en svak brett i nedre hjørne. Bakre omslag har en blekkplett (2 x 0,5 cm) i øvre hjørne. Mangler annonsebilaget. 500,-
Exlibriset er tegnet av A.E. Anderberg, bærer navnet Linnea Jungbeck, svensk kunstner, med teksten "cautum est" og illustrasjon av et tre som har falt i storm.
5. **HAGEMANN, Axel:** *Engelskmanden under Finmarken*. Mallingske Bogtrykkeri. Kristiania. 1891. 10 + 145 sider. Originalt dekorert helsjirtingbind. Okergult. Den gule fargen er meget svakt smusset. Dette til tross, et fint eksemplar. Exlibris på fordekket. Dedikasjon fra Hagemann på tittelblad. 1 500,-
Dedikasjon: "Til Oberst Gran med en venlig Hilsen fra Hagemann". Exlibriset har tilhørt Henry Samuel Howard Guinness (1888-1975). Han var gift med Alfild Holter, og de mottok begge St. Olavs orden i 1947.

4.

5.

6. **HAMSUN, Knut:** *Mysterier. Roman*. P. G. Philipsens Forlag. København. 1892. 516 sider. Nyere rødt halvskinbind med marmorert overtrekkspapir. Bundet med smusstittelblad. Boken er meget velholdt. Materien er stedvis svakt plettet. Stempel på tittelblad. 3 000,-
7. -: *Ny jord*. Roman. P. G. Philipsens Forlag. København. 1893. 460 sider. Nyere rødt halvskinbind med marmorert overtrekkspapir. Bundet med smusstittelblad. Boken er meget velholdt. Materien er gjennomgående svakt plettet. Stempel på tittelblad. 900,-
8. -: *Pan. Af Løjtnant Thomas Glahns Papirer*. P. G. Philipsens Forlag. København. 1894. 241 sider. Enkelt grått halvsjirtingbind med ryggdekor i gull og sort. En anelse skjevlest. Bundet med smusstittelblad. Ren materie. 3 500,-
9. -: *Markens Grøde. I+II*. Gyldendal. Kristiania og København. 1917. 278 + 229 sider. Bundet i to sorte halvsjirtingbind. Forfatternavn og tittel i gull, samt enkel dekor ved kapiteler. Stenket snitt. Navntrekk på smusstittelblad i begge bøker. Et enkelt men fint sett. 900,-
Markens Grøde er en av Hamsuns senere bøker som begynner å bli mer sjelden å se i førsteutgave.

Hamsuns "Sproget i fare" usprettet

10. -: *Sproget i fare*. Kristiania. 1918. 38 + 2 sider. Originalt typografisk omslag. Ubekåret og usprettet. Et meget pent ulest eksemplar. 1 500,-

6. + 7.

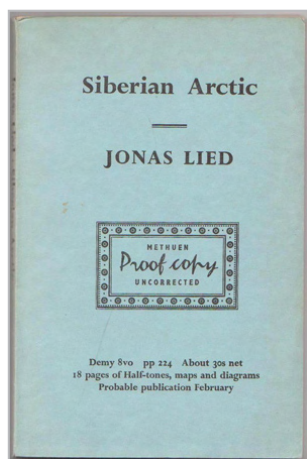

10.

11. **LIED, Jonas:** *Siberian Arctic. The Story of the Siberian Company.* Methuen & Co. London. 1960.
 A) Spaltekorrektur. 60 lange tekstremser på 64 x 17 cm. Innlagt i grønn eske.
 Spaltekorrekturen inneholder kun tekst, og er ment som ren tekstkorrektur.
 B) Proof copy. Uncorrected. Typografisk omslag som anslår utgivelsen til februar samme år.
 Denne korrekturutgaven inneholder illustrasjoner og kart, og er ment som endelig korrektur.

1 500,-

Vedlagt følger boken i sin endelige form i førsteutgave, original sjirting med smussomslag. Dette er et utgått bibliotekseksemplar med de medfølgende stempeler og katalogiseringsnummer som det betyr. Jonas Lied (1881-1969) var født på slektsgården Søsnes, Skåla i Romsdal, og trakk seg i sine siste år tilbake til dette stedet etter et opplevelserikt liv. Han var forretningsmann, grunnla The Siberian Steamship, Manufacturing and Trading Company i 1912 og ble norsk konsul i Sibir i 1914. Det Sibirske kompani hadde som målsetning å åpne en handelsvei mellom Vest-Europa og Sentral Asia via Ishavet, Karahavet og de store Sibirske elvene Jenisei og Ob. På en av sine ekspedisjoner, 1913, fikk han med seg Fridtjof Nansen. Nansen forteller om denne ekspedisjonen i sin bok "Gjennem Sibirien". "Siberian Arctic" av Jonas Lied er dedikert til Fridtjof Nansen. Lied var også en stor kunstsamler.

11.

11.

12. **PETTERSEN, Hjalmar:** *Udlændingers reiser i Norge. Bibliografiske meddelelser ved Hjalmar Pettersen. Cammermeyers Boghandel. Christiania. 1897. 69 sider. Originale gule omslag. Ryggstripe med noe slitasje i øvre 3 cm. Eiersignatur på foromslag.*
 Dedikasjon fra forfatteren: "Amanuensis Axel Andersson venskabeligst fra forf."

500,-

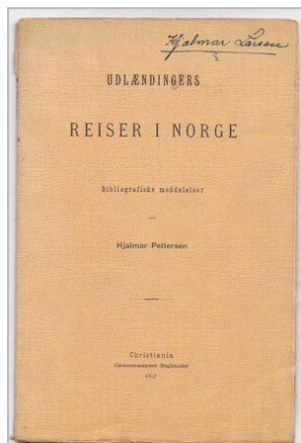
13. **REISS-ANDERSEN, Gunnar:** *Kampdikt fra Norge. Bonniers. Stockholm. 1943. 98 sider. Originale omslag. Ryggstripe en anelse solbleket. For øvrig meget pen.*
 Dedikasjon fra Reiss-Andersen til Jean Häggman hvor han takker for hans arbeid i Norgeshjelpen.

400,-

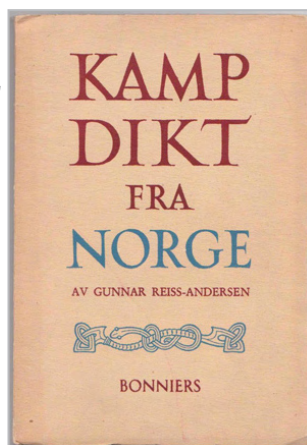
14. **(SANDEMOSE) John Sannes og Bjarne Arnesen (Bjarne Arnesen pseudonym for Aksel Sandemose):** *Syttende mai. Två normän berättar om Norges högtidsdag. Stockholm. 1942. 98 sider. Originale omslag. Usprettet! Et fint eksemplar.*
 Dedikasjon fra Reiss-Andersen til Jean Häggman hvor han takker for hans arbeid i Norgeshjelpen.

600,-

Denne svenske utgaven kom ut året før den danske, hvor Sandemoses bidrag var noe forkortet. I denne boken står Sandemose bak bidraget "Nasjonal vårfest", side 39-61.

12.

13.

14.

15. (SKRAM, Amalie) WESTERMARCK, Edvard: *Det mensklige äktenskapets historia*. Svensk upplaga. Söderström & Co. 1893. 618 sider. Samtidig skinnryggbind med rikelig ryggdekor og sjirtingdeklar med blindtrykt ramme. Ren materie. Velholdt.

1 500,-

Dedikasjon: "Fru Amalie Skram till vänlig erinran af författaren". Ekteskapet sto sentralt i mye av Amalie Skrams forfatterskap. Spesielt gjelder vel dette Constance Ring (1885), Lucie (1888), Fru Inés (1891) og Forrådt (1892). Denne boken er spesielt interessant med tanke på at den tar for seg et tema som opptok mye av Amalie Skrams tid og forfatterskap.

En spennende rekke utenlandske utgaver av Sigrd Undset

16. UNDET, Sigrd: *Die Saga von Vilmund Vidutan und seinen Gefährten. Weihnachtsfrieden. Zwei Erzählungen*. Aus dem Norwegischen von E. Alker. Saarlouis, Hausen Verlag. 1931. 133 sider. Originalt helsjirtingbind med smussomslag. Smussomslaget med enkelte hakk i ytterkanter. Navntrekk på forsatsblad. Boken er for øvrig velholdt. Vedlagt følger en avisnotis som bemerker at denne boken utkom i oktober 1931. Uvanlig med smussomslag.

1 000,-

Ida Packness "Sigrd Undset. Bibliografi.": Side 52. "Julefred" ble først publisert i "Kimer i klokke" i 1923. "Saga om Vilmund Vidutan og fællerne hans ble først trykket i "Kimer i klokke" i 1924. Sigrd and his brave companions. A tale of medieval Norway. Ill. by Gunvor Bull Teilman utkom i 1943, og var en bearbeidelse av Die Saga von Vilmund Vidutan und seinen Gefährten, 1931. Denne utkom på norsk ved Signe Undset Thomas under tittelen "Sigurd og hans tapre venner" på Aschehoug i 1953.

Schiøtz/Ringstrøm: Utenlandske utgaver av særlig interesse.

17. -: *Östlich der Sonne und westlich vom Mond. Märchenspiel. Nach einem alten norwegischen Volksmärchen*. Mit acht Bildern von Fritz Franke. Rütten & Loening Verlag. 1930. 81 + 2 + 1 (reklame) sider. Originalt fargedekorert kartonert bind med sjirtingrygg. Deklene spriker en liten anelse. Fire av plansjene er i farge. Uvanlig.

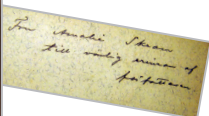
1 500,-

Ida Packness "Sigrd Undset. Bibliografi.": Side 68. "Östlich der Sonne und westlich vom Mond" ble utgitt av Christianne Undset Svarstad i 1960 under tittelen "Østenfor sol og vestenfor måne. BARNEDRAMATIKK."

Schiøtz/Ringstrøm: Utenlandske utgaver av særlig interesse.

15.

16.

17.

18. -: *Und wär dies Kindlein nicht geboren*. Verlag -Ars Sacra Josef Müller. München. 1929. 29 + 2 sider. Illustrert. Originale omslag. Blått snitt. Fire plansjesider. En nydelig liten bok. Uvanlig.

1 000,-

Ida Packness "Sigrd Undset. Bibliografi.": Side 45. "Und wär dies Kindlein nicht geboren" ble trykket på norsk i "Jule helg", 1950, under tittelen "En julebetraktning".

Schiøtz/Ringstrøm: Utenlandske utgaver av særlig interesse. Variant A, med "A1929" trykt på tittelbladet.

Signert av Undset

19. -: *Happy Times in Norway*. Translated from the Norwegian by Joran Birkeland. First edition. Alfred A. Knoph. New York. 1942. VIII + 4 + 224 + 3 sider. Originalt sjirtingbind med smussomslag. Smussomslaget med svak slitasje ved kapitèler samt rift nederst ved fremre ytre fals (2,5 cm). Omslaget har vært tapet til forsats. Rester etter transparent tape på omslagets klaffer. Bokens røde sjirting er meget frisk. Rester etter transparent tape på forsatter. Fremre forsatspapir med overflateslitasje og to rifter i senter på 2 og 9 cm. Boken er for øvrig velholdt. Uvanlig.

1 200,-

Undset har signert boken på smusstittelbladet.

Ida Packness "Sigrd Undset. Bibliografi.": Side 64. "Happy Times in Norway" utkom på norsk hos Aschehoug under tittelen "Lykkelige dager" i 1947.

Schiøtz/Ringstrøm: Utenlandske utgaver av særlig interesse.

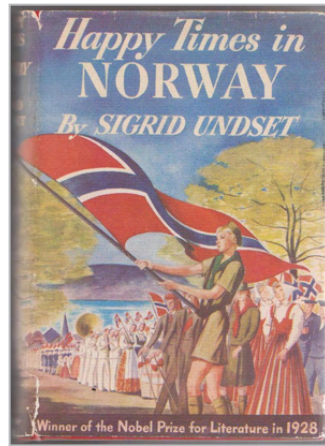
20. (-:) *BLICHER, Steen Steensen: Twelve Stories* by...Translated from the Danish by Hanna Astrup Larsen. With an introduction by Sigrid Undset. Princeton University Press. New York. 1945. 6 + 305 + 1 sider. Originalt blått sjirtingbind med smussomslag. Smussomslaget rygg brunet. For øvrig et pent eksemplar.

500,-

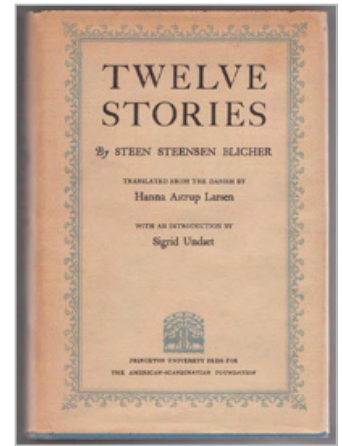
Ida Packness "Sigrid Undset. Bibliografi.": Side 67. Undsets introduksjon utkom på norsk hos Aschehoug i 1957. Schjøtz/Ringstrøm: Utenlandske utgaver av særlig interesse.

18.

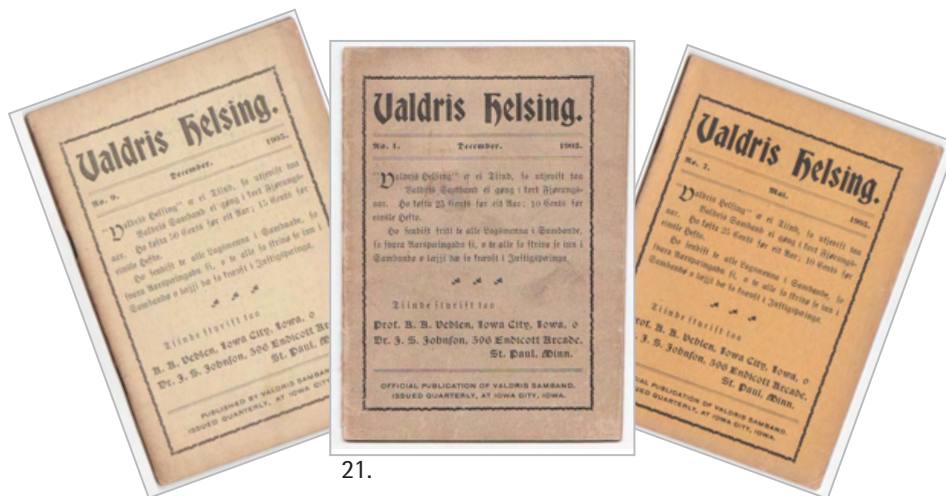

19.

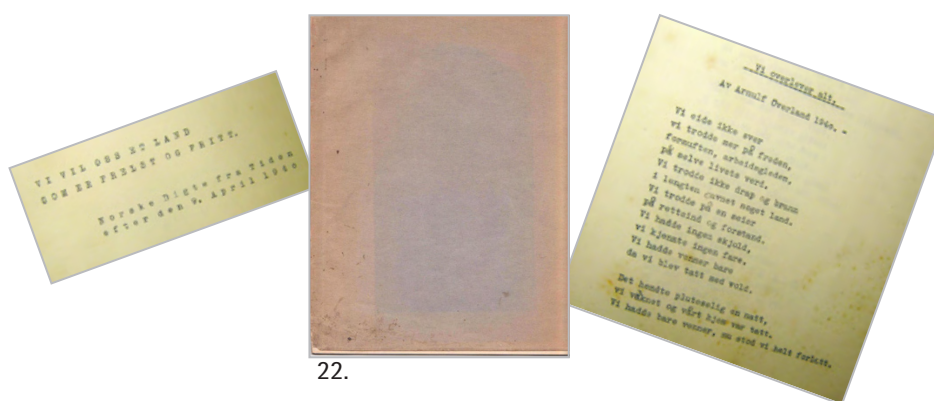
20.

21. -: *Valdris Helsing*. Official publication of Valdris Samband. Issued quarterly, at Iowa City, Iowa / St. Paul, Minn. 1903-1910. Hefte 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 16, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30. Uvanlig. 3 500,-
Valdris Helsing utkom i 30 nummer fra 1903 til 1910. "Valdris Helsing æ ei Tiind, so utgjevist taa Valdris Samband ei gøng kort Fjørungsjaar. Ho køsta 25 Cents før eit Aar: 10 Cents før einsle Hefto. Ho sendist fritt te alle Lagsmenna i Sambande, so svara Aarspæingadn si, o te alle so skrivø se inn i Sambandø o lejji dæ so i Instigspæinga". Fra innholdet: "En liden smagbid fra nybyggerlivet. Um o bevare norsken. Historier og sagn fra Vang i Valdris. Om udvandringen fra Vang. Mine barndoms og ungdomserindringer fra Reinli. Huldrehistorier fra Skakedals sæter i Vang. De første valdriser i Amerika." En unik samling norsk-amerikana.

21.

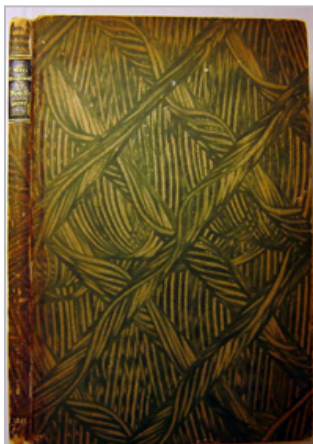
22. -: *Vi vil oss et land som er frelst og fritt*. Norske Digte fra Tiden efter den 9. April 1940. 28 upaginerte stensilerte og stiftede sider. Uten år. Blågrått blankt papiromslag. Omslaget er noe bleket i ytterkanter. Boken er fast. Enkelte sider svakt brunplettet. 700,-
 Albert Fabritius "Besettelsestidens illegale Bøger": Side 34.
 Bidrag av blant andre Arnulf Øverland og Nordahl Grieg samt flere usignerte. Inneholder blant annet "17. Mai 1940" og "Til Ungdommen" av Nordahl Grieg og "Vi overlever alt" av Arnulf Øverland.

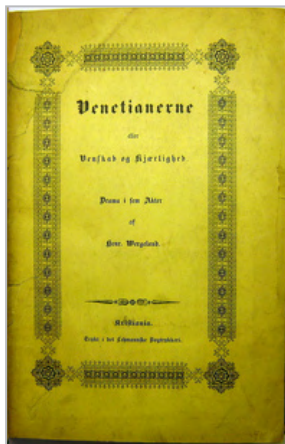
22.

Wergelands "Venetianerne" med omslag

23. WERGELAND, Henrik: *Venetianerne eller Venkab og Kjærlighed*. Drama i fem Akter. Opført paa Kristiania offentlige Theater i Vinteren 1841. Kristiania. Trykt i det Lehmannske Bogtrykkeri. 1843. 113 sider. Bundet med originale omslag. 1800-talls pappbind med sort skinntittelfelt på rygg. Noe slitasje langs ytre falser og ved kapitèler. Exlibris på forsats. Omslag oppklebet på kartong. Fremre omslag reparert i øvre venstre hjørne. Svakt smusset. Bakre omslag avrevet 1,5 cm av nedre venstre hjørne. Svakt smusset. Tittelblad brunet. Materien er for øvrig ren og plettfri. Materien er ubeskåret i ytre marg, og måler på det meste 19,7 cm x 12,5 cm. 3 500,-

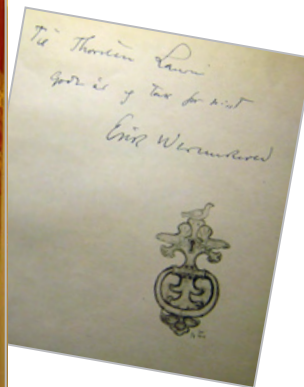

23.

24. WERENSKIOLD, Erik: *Kunst - Kamp - Kultur. Gjennem 40 aar i tekst og billeder*. Originaltegninger og skisser fra kunstnerens egne samlinger. Alb. Cammermeyers Forlag. Lars Swanstrøm. Kristiania. 1917. 130 + 2 sider. Rødt halvskindbind med 4 bindforhøyninger og rikelig gulldekor på rygg, marmorert overtrekks- og forsatspapir. "Bunden hos P. A. Norstedt och söners Bokbinderi, Stockholm." Superexlibris på fordekket. Bundet med begge omslag. Skinnen har enkelte små overflaterifter, hovedsakelig ved ytre falser og hjørner. For øvrig en nydelig bok. 1 500,-

Dedikasjon: "Til Thorsten Laurin. Godt år og tak for sist Erik Werenskiold". Thorsten Laurin (1875-1954), svensk kunstsamler, bokforlegger og direktør for P. A. Norstedt & Söner. Superexlibriset på fordekket tilhørte Thorsten Laurin.

24.

Henrik Ibsen og Arbeider-Foreningernes Blad 1851

Som en innledning til Antikvariat Bryggens første auksjonsobjekt, vil jeg presentere en artikkel av Halvdan Koht *"Henrik Ibsen og Arbeider-Foreningernes Blad"*, skrevet i Arbeiderbladet Nr. 77. Oslo, lørdag den 17 mars 1928. En annen som har skrevet om Ibsens befatning med dette bladet er Lill-Ann Jensen. I tidsskriftet Fakkelen nr. 1, 1982, skrev hun artikkelen *Ibsen og arbeiderforeningernes blad* : *"Man hænger de Smaae og lader de Store gaae"*. Denne artikkelen bygger i stor grad på Kohts artikkel fra 1928. Det har i senere tid vært spekulert mye rundt Ibsens bidrag som tegner og illustratør, men jeg velger å holde meg til Kohts analyse. Artikkelen er ikke gjengitt i sin helhet. Metode for analyse og beskrivelse av de enkelte funn, er delvis basert på Lill-Ann Jensens fremstilling i tillegg til at jeg har trukket inn noen av Kohts kommentarer. Artikkelen kan i sin helhet leses på Nasjonalbiblioteket, eller bestilles til ditt lokale bibliotek. I tillegg til Ibsens bidrag, så er jo Arbeider-Foreningernes Blad, etablert av Marcus Thrane i 1849, et viktig stykke norsk historie.

Henrik Ibsen og Arbeider-Foreningernes Blad

Arbeiderbladet nr. 77, 1928.

"Det hendte i 1887 at en dansk sosialistisk bladmann fortalte til Henrik Ibsen, at Bjørnson nylig hadde sagt han var sosialist. "Ja, det burde jeg også være," svarte Ibsen. Og i samtalen sa han at han trodde sosialismen hadde en uhyre stor fremtid for sig, men organisasjon og programmer hadde han ikke synderlig greie på. Så var det i 1890 at en bladmann i Tyskland skrev til et stort borgerlig blad i England, at Ibsen hadde sagt at han ingenting hadde å gjøre med sosialdemokratiet eller dets teorier.* Da skyndte Ibsen sig å protestere. Han skrev til det Engelske blad, at han "efter evne og leilighed og med levende interesse" hadde søkt å sette sig inn i "det sosialdemokratiske spørsmål", og han uttalte – Jeg citerer her det norske originalbrev som aldri har vært trykt – "min forundring over at jeg, der havde sat mig til hovedsakelig opgave menneskekarakterer og menneskeskæbner, på visse punkter – uden bevidt og direkt at have tilsiget det, var kommen til samme resultat som de sosialdemokratiske moralfilosofer gjennom videnskabelig forskning." Nu skal vi ikke legge for mye i disse ordene, det var moralske tanker og ideer han var enig i sosialismen i. Det var slikt som gjaldt kritikken og kampen mot rådende samfunnsvedtekter og bånd på personlighetene. Det var oprøret Ibsen stod sammen med sosialismen i. Men virkelig sosialist var han aldri. Han hadde ingen planer for en ny økonomisk samfunnsordning. Det var alltid personlighetens stilling som interesserte ham mest.

Oprøret betydde allikevel så mye for ham at han en gang i ungdommen beint fram var med i kampen for arbeiderreisningen, og det er det jeg her skal prøve å gi litt mer opplysning om enn vi før har hatt.

Ibsen hadde nettopp fylt 22 år da han kom til Oslo i 1850 og skulde bli student. En av de allerførste han ble kjent med her, var den unge juristen Theodor Abildgaard. De kom til å bli boende i samme hus – hos den navngjetne "mor Sæther" i Vika – og de blev fort gode venner. Så gode at det bare var en mann til som i denne tida kom til å stå Ibsen like nær – det var den boklærde studenten Paul Botten Hansen.

Abildgaard holdt nettopp da på å gå inn i den arbeiderreisningen som Marc. Thrane hadde fått i gang, og fra nyåret 1851, da Thrane mente det var nødvendig å slå inn på en mer parlamentarisk linje, blev Abildgaard faktisk føreren for partiet, redaktør for "Arbeider-Foreningernes Blad".

Gjennom Abildgaard blev Ibsen dradd inn i bevegelsen. Han har sjøl fortalt, at han var med på møter i partistyret og således kom inn i planene for arbeidet. Da Kristiania Arbeiderforening fikk i stand en søndagsskole for arbeiderne i slutten av mars 1851 (skoletimene begynte kl. 7 om morgenen), da var det Abildgaard og Ibsen som blev lærere. Og Ibsen skrev også ett og annet i "Arbeider-Foreningernes Blad".

Samstundes, i 1851, var det at Botten Hansen, Ibsen og A. O. Vinje gav ut et lite navnløst ukeskrift som de sig imellom kalte for "Manden" – det blev til slutt kristnet til "Andhrimner". Og vil vi friste på å finne ut hva det har vært Ibsen skrev i arbeiderbladet, så er det nyttig å se litt på det han skrev i "Manden".

"Manden" var et radikalt blad, det og. Det våbenet det brukte var spott, og med dette hogg det til høire og til venstre, mest likevel til dem som snakket radikalt, men i gjerning var konservative – slik var storparten av den tids "Venstre".

Ibsen var visst ikke så politisk interessert fra første. Men etter hvert blev han grepet av politikken, han og. Fra midten av mai og ut til slutten av august skrev han ikke så få politiske stykker i bladet, så vi ser da hvad standpunkt han stod på. [...]

Vi veit at da Thrane, Abildgaard, og de andre arbeiderførerne blev satt fast den 7. juli 1851, da gikk Ibsen i redsel for at han og skulle bli tatt. For det lå manuskripter av ham hos bladstyret. Men faktoren i bladet fikk gjømt bort alle kompromitterende papirer – det er fortalt på den måten at han slengte til sides alt ufarlig, men lot det farlige ligge framme, og så kasta politiet sig over det som han syntes redd for.

Styringa for arbeiderbladet blev så overtatt av formannen i Kristiania Arbeiderforening, murersvenn Bernhard Hansen, og han greide nå med bladet inntil han og blev satt fast i slutten av september. Han har en gang fortalt at han i den tida fikk hjelp hos Henrik Ibsen, særlig med å sette skikk på vers i bladet, og med rettleiing av denne opplysinga har jeg frista på å peke ut det som kan skrive sig fra Ibsens penn."

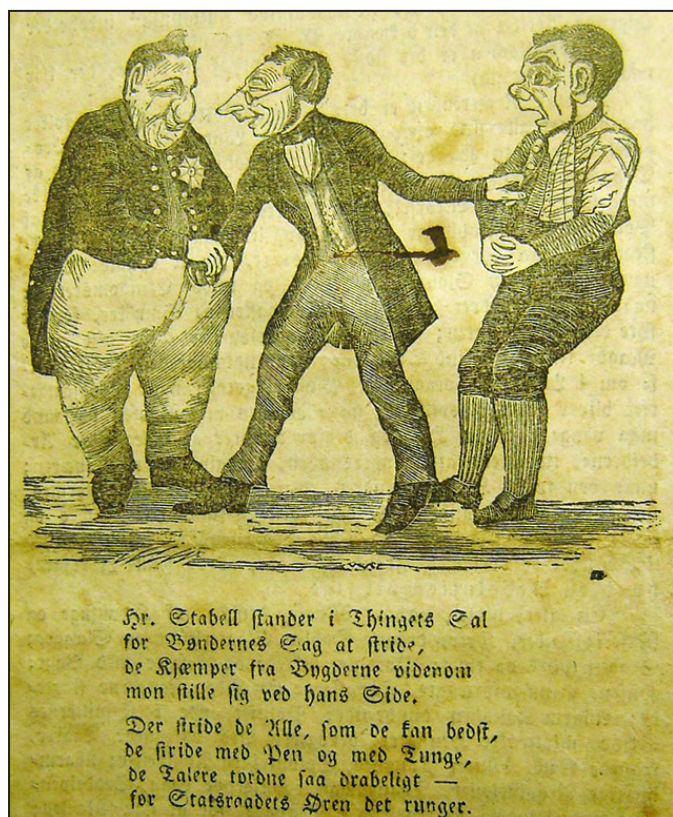
* Se ad Ibsen og sosialismen side 14.

Jensen henviser i sin artikkel til at Koht bygger på følgende når han prøver å påvise Ibsens bidrag:

1. **Innhold.** Vi ser i "Andrimmer" [Andhrimner] hvilke saker som opptar Ibsen mest.
2. **Form.** I forhold til mesteparten av det som ble skrevet på vers i "Arbeider-Foreningernes Blad", skiller Ibsens bidrag seg klart ut med sin sikre formoppbygging.
3. **Melodivalg.** Ibsen kunne ikke så mange melodier, og var svært ensformig i valget av de melodier han skrev vers til, hevder Koht. "Sinclair-visa" var en av de melodiene han benyttet seg mest av.
4. **Illustrasjonene.** Ibsen var en habil tegner og tenkte faktisk en tid å slå inn på den banen. Han tegnet en god del i "Andrimmer" [Andhrimner], og etter tegnemåten å dømme kan flere av tegningene i "Arbeider-Foreningernes Blad" være laget av Ibsen. Halvdan Koht har festet seg ved fire dikt der både form, innhold, illustrasjoner og melodivalg gjør det overveiende sannsynlig at diktene er skrevet av Ibsen.

Halvdan Koht har festet seg ved fire dikt der både form, innhold, illustrasjoner og melodivalg gjør det overveiende sannsynlig at diktene er skrevet av Ibsen.

Det første er en spottevisе over Stabell som sto i nummer 15 for 12. april 1851: "Hr. Stabell stander i Thingets Sal", på melodi av Sinclair-visa. Dette er fulgt av en tegning i stil med diktet.

*Hr. Stabell stander i Thingets Sal
for Bøndernes Sag at stride,
de Kjæmper fra Bygderne videnom
mon stille sig ved hans Side.*

*Hr. Stabell, han er en forslagen Fyr,
han har sig en dobbelt Tunge -
den ene hvisker saa sagtelig,
den anden heel lifligt mon sjunge.*

*Der stride de Alle, som de kan bedst,
de stride med Pen og med Tunge,
de Talere tordne saa drabeligt -
for Statsraadets Øren det runger.*

*Den sjunger saa lifligt som Fugl paa Green,
De Bønder sig fryde saa såre,
Gud give, at ei deres Glæde må
forvandles i Hast til Taare.*

*De Embedsmænd falde paa sine Knæ,
og Statsraadet paa sin Ende,
saa bede de Alle heel ynkeligt
"Gud fri os fra den Elende."*

*Thi Allting i Verden omskiftes jo;
Tit vorder til Kjærlighed Hadet.
Som kongelig Arbeidshest seer vi vel snart
Hr. Stabell i Morgenbladet.*

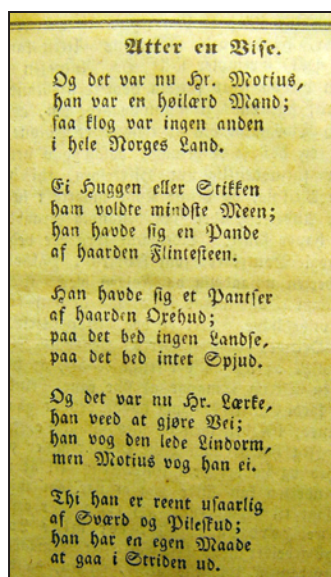
*Da rykke de Bønder i Marken frem,
hr Stabell i deres Spidse -
han holder en Tale vel spækket med Ord
og hvisker afsides til Visse.*

*Da drage de Bønder vel hjem igjen,
da maa de med Sorrig bekjende,
at daarligt det er at stole paa dem
som Kappen for Vinden mon vende.*

*Han smiler med sine sødeste Smil,
(men hemmeligt kan Du vide!)
og Visse smile til ham igjen
og hviske: "See det kan vi lide!"*

*"Din Løn skal vorde mangfoldig og stor;
thi Hyrden veed Du jo glædes
saa inderligt, naar det vildfarende faar
i Ørkenen atter opledes."*

Uken etter i nummer 16 for 19. april kommer "Atter en Vise" som handler om nok en tingmann som bøndene hadde satt lit til, men som hadde vaklet fram og tilbake, og ofte over til høyresida. Denne visen er også på ti vers, og har samme forfatter som visen om Stabell.

*Og det var nu Hr. Motius,
han var en høilærd Mand;
saa klog var ingen anden
i hele Norges Land.*

*Ei Huggen eller Stikken
ham voldte mindste Meen;
han havde sig en Pande
af haarden Flintesteen.*

*Han havde sig et Pantser
af haarden Orehud;
paa det bed ingen Landse,
paa det bed intet Spjud.*

*Og det var nu Hr. Lærke,
han veed at gjøre Vei;
han vog den lese Lindorm,
men Motius vog han ei.*

*Thi han er reent usaarlig
af Sværd og Pileskud;
han har en egen Maade
at gaa i Striden ud.*

*Han rokkes ei af Pletten,
han seer sig ei omkring;
han dreier sig bestandig
i en juridisk Ring.*

*Thi han er, hvad man kalder
en Overbeviisningsmand,
og staar mod alle Vaaben
som Gaasen imod Vand.*

*"Da Bønderne Dig kaared,
da dreied Du Dig snilt,
ja ved din Svendeprøve
har du dig kløgtigt stilt."*

*Men der er lange Tider
imellem nu og da;
har han end skiftet Mening,
han er ei falden fra.*

*Thi han er, hvad man kalder
en Overbeviisningsmand;
heel let fra Fugl en saadan
til Fisk omskabes kan.*

I nummer 27 for 5. juli 1851, to dager før Thrane og Abildsgaard og de andre lederne i thranitterbevegelsen ble arrestert, finner vi enda et dikt som tydeligvis er skrevet av samme forfatter "En ny Vise om den tappe Hr. Ulrik." Dette visen er også skrevet på melodi av Sinclair-visa. Koht tipper på at det var blant annet manuskriptet til denne visen som lå blant papirene hos bladstyret under politiaksjonen, og som Ibsen var redd for at de skulle finne. Denne Hr. Ulrik var i følge Koht brennevinskontrolløren Ulrik Stang, den yngste bror til statsråd Fredrik Stang. Han hadde nettopp vært i strid med den radikale stortingsmannen, sakfører Lerche, som var en motstander av denne type kontroll, og som påsto at Stang stakk profitt rett i lomma av den. Visedikteren i arbeiderbladet tok parti med Lerche.

Dette ble det siste nummeret hvor Abildsgaard var redaktør, og stafettspinnen ble overtatt av Bernhard Hansen. Han hadde liten erfaring, og som Koht ovenfor nevner, har han selv uttalt at han gikk til Ibsen for hjelp i denne tiden.

En ny Vise om den tappe Hr. Ulrik.

(Mel. Hr. Sinclair drog ic.)

Hr. Ulrik drog viden om Norges Land
for Brændeviinsagen at stride, -
han kjæmpede tappert for "Livets Vand",
hvor han kom i Verden vide.

Han var sig en Brændeviinskotrollør,
han havde ikke sin Lige,
hvor han kom hen i Nor eller Sør,
Alle for ham monne vige.

Han havde en Lugt saa skarp og fiin,
at næsten den var utrolig,
fornam han blot duften af Brændeviin
saa blev han i sindet urolig.

Han foer da afsted som en Støverhund,
og snarlig var han i Sporet;
naar Flasken vandred fra Mund til Mund,
han sad som en Nisse under bordet.

Han speided i hver en lønlig Vraa,
drog alt Mistænksomt for Dagen,
og var det aldrig saa Lidt han saa,
snart fik han dog Lys i Sagen.

Da stod han frem som en Hævnens Mand,
trak Synderen frem for Dommen;
og atter drog han viden om Land
med god Prosit udi Lommen.

Saa drog han længe i sit lovlige Kald,
som Viking paa Brændeviinstogter;
men store Herrer staae meest for Fald,
thi "Ondskaben" paa dem jo vogter.

Der kom en drabelig Mand til vor By,
han kaldtes Lærken den Tappe,
han trivedes bedst under Skjoldegny,
Kontrollørene vilde ham kapre.

Han rustede ud sin Snekke god,
dens mage var ei at finde;
hans Klinge vilde drikke Blod,
thi hug han om sig iblinde.

Hr. Ulrik var ogsaa en tapper Ka'l,
han havde og Sværd ved side;
"Lad see, min drabelig' Dyrendal,
om du nu kan hugge og bide."

De sloges i Dage, de sloges i tre
alt udi de store Blade.

Hr. Ulrik skulde efter Byttet see,
da var han ei blandt de Glade.

Han havde faaet sine skjære Bank,
for Lærken er gram i Striden,
"Lad gaa", tenkte Ulrik, "den lille Skavank
forvinder jeg vel med tiden".

Snart er vel Krigen tilendebragt;
slig Rasen kan længe ei vare;
saa gaar han vel atter paa Brændeviinsjagt -
Vorherre hver Synder bevare!

Snart er ei Smugbrænden meer i Gang,
hver Kjedel gaar med i Vasken,
Hr. Ulrik faar da vel snarlig Rang
som Ridder af Brændeviinsflasken!

I nummer 28 for 12. juli 1851, det første hvor Bernhard Hansen sitter i redaktørstolen, finner vi "Aagerkarlens Klagesang" signert "H.". Klagesangen er skrevet på melodien til "Hr. Stabell! Hav for Umagen Tak og Priis!", i følge Koht en spydighet som passer godt med Ibsens stykke om saken (debatten om renteloven) i "Manden".

Aagerkarlens Klagesang.

(Mel. Hr. Stabell! hav for Umagen Tak og Priis!)

Jeg elsker eder, I vexler, høit og ømt!
Om end for eder saa mangt et drøit "Fordømt"
Har mødt mit Øre; jeg maa beklage
At ingen Glæde nu staar tilbage;
 Prosender falder;
 Den gyldne Alder
 Er rømt

Ja verden bliver vist splinter gal, du, du!
Jeg maa kreppe av Harm og Qval nu, nu!
Jeg ingen Penge meer kan udlaane, -
Kom, kom! jeg færdig er til at daane.
 Jeg er forloren
 Og fælt besvoren
 O Gru!

Paa Daler tjente jeg Daler før. Tilsidst
Jeg rig var bleven; men bare hør for List:
Skjønt Stabell talte vor Sag i Thinget,
Vor Frihed ligefuldt blev forringet.
 Hvad staar tilbage?
 Kun Nød og Plage
 Og List.

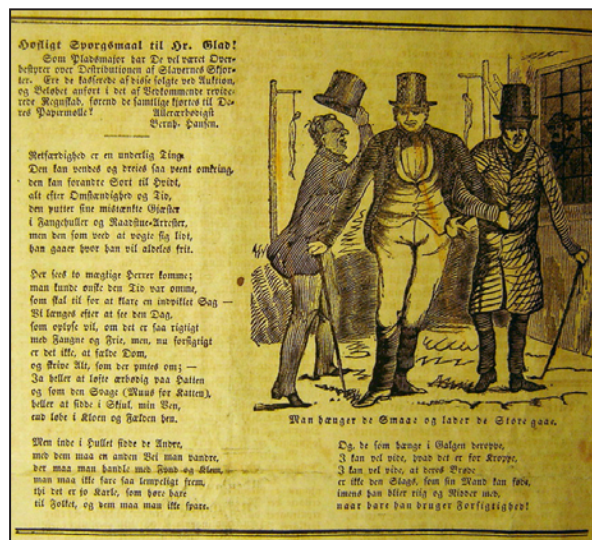
Og nu mine Børn, I Vexler smaa! det hør:
I stedse mig kjærlig paa hjertet laa; som før
Jeg elsker eder, dog maa vi skilles;
 Ei saadan Rente
 I da kan vente
 som før.

H.

Tilbake til Halvdan Koht:

"Blant alle de diktene som kom i bladet i de følgende ukene, er det ett som sikkert må være av Bernhard Hansen, og som da nok likeså sikkert Ibsen må ha hjulpet ham med å flikke på. Enda er det klønete nok i formen. Med det fører beint inn i den nye tids klassejustis, og den hadde visselig Ibsen heller ikke noe til overs for.

Det blev i 1851 opdaget store underslep og snyterier på Akershus festning; både tjenestemenn på festninga og store forretningsfolk i byen var innviklet i dem. Men likeså lett som det hadde vært å få puttet arbeiderførerene i arresten, likeså vanskelig blev det å få disse høie skyldige i varetekt. I "Arbeider-Foreningernes Blad" for 16. August, nr. 33, stod det et "Høfligt Spøragsmaal" til plassmajoren på Akershus fra Bernhard Hansen, et spørsmål som siktet plassmajoren for å være medskyldig i noen av snyteriene, og som Hansen etterpå blev dømt i bot for. Og i breidd med spørsmålet stod det en tegning som Ibsen godt kunde være mesteren for, med underskriften "Man hænger de Smaae og lader de Store Gaae." Til denne tegningen hører så det diktet Bernh. Hansen vel har fått hjelp av Ibsen med.

Høfligt Spøragsmaal til Hr. Glad!

Som Pladsmajor har De vel været Overbestyrer over Distributionsjonen af Slavernes Skjorter. Ere de kasserede af visse solgte ved Auktion, og Beløpet anført i det af Vedkommende reviderede Regnskab, førend de samtlige kjørttes til Deres Papirmølle?

Allerærbødigst
Bernh. Hansen.

*Her sees to megtige Herrer komme,
man kunde ønske den Tid var omme,
som skal til for at klare en indviklet Sag -
At længes efter at see den Dag,
som oplyse vil, om det er saa rigtigt
med Fangne og Frie, men nu forsigtigt
er det ikke, at fælde Dom,
og skrive Alt, som der ymtes om; -
Ja heller at løfte ærbødigt paa Hatten
og som den Svage (Muus for Katten),
heller at sidde i Skjul, min Ven,
end løbe i Kloen og Fælden hen.*

*Retfærdighed er en underlig Ting
Den kan vendes og dreies saa peent omkring,
den kan forvandle Sort til Hvidt,
alt efter Omstændighed og Tid,
den putter sine Mistænkte Gjæster
i Fangehullet og Raadstue-Arrester,
men den som veed at vogte sig lidt,
han gaaer hvor han vil aldeles frit.*

*Men inde i Hullet sidde de Andre,
med dem maa en anden Vei man vandre,
der maa man handle med Fynd og Klem,
man maa ikke fore saa lempeligt frem,
thi det er jo Karle, som høre bare
til Folket, og dem maa man ikke spare,
Og, de som hænge i Galgen deroppe,
I kan vel vide, hvad det er for Kroppe,
I kan vel vide at deres Brøde
er ikke den Slags, som sin Mand kan føde,
imens han bliver riig og Ridder med,
naar bare han bruger Forsigtighed!*

Dette er da de tingene det kan være en viss grunn til å tru at Ibsen har hatt noe med i "Arbeider-Foreningernes Blad". I september 1851 blev Bernh. Hansen satt fast, og i oktober flyttet Ibsen bort fra Oslo til Bergen. Dermed var det slutt på alt som bandt ham til arbeiderreisningen. Da det sist i september blev tale om å sette i gang igjen søndagsskolen for arbeiderne, var det Vinje som overtok Ibsens stilling der. Abildgaard blev holdt i varetekts-arrest sammen med de andre arbeiderførerne i fire år, og blev så dømt til fire års straffearbeid for agitasjonen sin. Ibsen glemte ikke den gamle vennen sin; vi ser at han spurte Botten Hansen etter han i brev fra Bergen både i 1853 og 1857. Men sjølve arbeiderreisningen stod han utafør.

Det er allikevel en interessant episode i livet hans, at han engang var aktivt med i bevegelsen, og det er i allfall et forsøk verd å oppspore virksomheten hans her. Han glømte ikke sjøl heller den gamle samhugen sin. Da arbeiderne i Trondhjem hyllet ham i 1885, da sa han at noe av det han satte størst håp til, var den omformingen av samfundet som arbeiderne skulle sette i verk. Han trudde på at de skulde skape den fulle frihet som han lengtet etter. "

Ad Ibsen og sosialismen

I forbindelse med at det finnes lite konkret fra Ibsens hånd som sier noe direkte om hans tilknytning til sosialismen, ønsker jeg for den spesielt interesserte, å presentere to artikler som ble trykket i den engelske avisen The Daily Chronicle i august 1890. Referanse til Ibsens svarbrev i avisen, som ble presentert av H. L. Brækstad kom jeg mer eller mindre tilfeldig på sporet av i forbindelse med utarbeidelse av Antikvariat Bryggens første katalog. Jeg var da på jakt etter referanser til et brevkort (katalognr. 64 i åpningskatalogen) som Ibsen skrev til den tyske sosialdemokraten Georg von Vollmar (1850-1922). Jeg kom da i min søken over et brev ved International Institute of Social History i Amsterdam. I dette brevet skriver Ibsen følgende:

München, den 22. August 1890.

Højtaerede herr v. Vollmar, I det jeg hjerteligst takker Dem for Deres venlige billet tillader jeg mig herved at tilstille Dem en oversættelse af et brev, som jeg skyndte mig at sende en ven i London, tilhørende det socialistiske parti. Af brevet vil De se, hvad jeg i virkeligheden har sagt til den betræffende korrespondent og forhåbentlig vil også mit standpunkt med hensyn til den socialistiske sag fremgå med fornøden tydelighed. Jeg formoder at brevet vil blive optaget i engelske blade og derigennem finde vejen til Tyskland. Sådant er i alle fald mit ønske.

Undskyld at jeg skriver disse linjer på norsk; det går nemlig for mig lettere og hurtigere!

Med vore bedste hilsninger til Dem og Deres ærede frue, tegner jeg mig Deres hengivne og forbundne

Henrik Ibsen.

Den omtalte vennen er H. L. Brækstad. Artikkelen og brevet Ibsen referer til er det samme som Koht henviser til i begynnelsen av sin artikkel. Brevet har vært kjent, men det har dets benyttelse inntil nylig ikke vært. Brevet fra Ibsen til von Vollmar førte til funn av de to nedenforstående artikler. Disse har inntil nå vært i upubliserte i Norge.

The Daily Chronicle August 13th, 1890.

Ibsen and socialism
(FROM OUR CORRESPONDENT)

BERLIN, Tuesday night.

In consequence of the continuous efforts of the Social Democrats to represent Henrik Ibsen as one of their party, and especially on the account of the abuse of Ibsen's name made by certain new moral philosophers in England ever since "A Doll's House" was performed in London, I interviewed Ibsen, who since his return from Italy resides with his family permanently in Munich. Ibsen was very pleased to receive me, and glad to converse on the subject I called to see him about. He declared that he never at any time had belonged to the Social Democratic party. He never had studied the Social Democratic question, nor does he intend to join the Democratic party at a future date. In fact, he declared that he never was nor ever would be a Social Democrat. He was surprised to find his name used as a means for the propagation of Social Democratic dogmas. If a mere accidental coincidence of certain tendencies or principles involved in his book "Nora" with regard to the matrimonial and woman question are identical with or cover certain planks of the Social Democratic platform, his "Nora" is not, he explained, an abstract hypothesis conceived to demonstrate certain party dogmas, but was taken from life. Nora existed; but he never intended to lay down a hard and fast rule that all women in a similar position to Nora should or must act like Nora.

The Daily Chronicle August 28th, 1890.

Ibsen and socialism
TO THE EDITOR OF THE DAILY CHRONICLE

SIR, in your issue of the 13th inst. you published an account of your Berlin correspondent's interview with Mr. Henrik Ibsen, the Norwegian dramatist, in which your correspondent sets forth Mr. Ibsen's views on Socialism. It struck me at the time that this statement did not quite tally with what Mr. Ibsen would say on the subject, and this morning I have been confirmed in this by receipt of a letter from Mr. Ibsen himself, in which he informs me that his attention has been called to the article in question, and as he thinks that this in many places is likely to be misconstrued, he asks me to correct some of the expressions attributed to him, especially as they do not fully and clearly represent what he said to your correspondent. Mr. Ibsen says:-

"I have not said that I have never studied the Social Democratic question. On the contrary, I have with great interest, and as far as I have been able, tried to make myself acquainted with the different aspects of this question. But I did say that I have never had the time to study the large and comprehensive literature which treats of the various socialistic systems.

"When the correspondent reverts to my expression that I did not belong to the Social Democratic party, I wish he had not admitted what I added and which I laid great stress on – that I never had belonged, and probably never was likely to belong, to any party whatsoever.

"I may here add, that it has become a natural necessity for me to work quite independently and pursue my own course.

"What the correspondent says about my surprise at seeing my name used for the means for the propagation of Social Democratic dogmas is especially apt to be misunderstood.

"What I really did say, was that I was surprised that I, who principally had made it the object of my life to delineate the characters and fortunes of men, on certain points, without consciously or directly having intended to impute anything of the kind, had come to the same conclusion as the Social Democratic moral philosophers had come to through scientific research.

"This my surprise – and, I here may add, my satisfaction – I expressed to the correspondent, feeling called upon to do so on hearing from him that one or more lectures had recently been delivered in London which according to his statement, had chiefly dealt with "A Doll's House."

I trust you will kindly find space for this letter in your paper, and give Mr. Ibsen the opportunity of setting himself right with the many friends and admirers he has in this country. – Yours faithfully

H. L. BRÆKSTAD

London, Aug. 27.

P.S. – I should feel obliged if other papers which have copied your correspondent's article also would insert the above letter.

Auksjonsobjekt 1.

Arbeider-Foreningernes Blad. For Arbeidsmandens Oplysning og bedre Fremtid. Redigert af Th. Abildgaard. 3die Aarg.s 1. Kvrt. Udgivet af Marc Thrane i Kristiania.

Sjirtingryggbind med kartonerte dekler. Noe slitasje. Avisene har blitt lest og brettet før innbinding. Stedvis noe brunpletet. Noen "eselører" og mindre rifter. Inneholder nummer 8, 9, 11- 22, 24, 25, 27- 41, 44-52 + No. 1. for 1852. Alle nummer som er omtalt i Halvdan Kohts artikkel er med i denne rekken. Etter nummer 27 går avisen over til større format. Ibsens bidrag i Arbeider-Foreningernes Blad er ikke omtalt i Otto Lous Mohrs "Henrik Ibsen som maler".

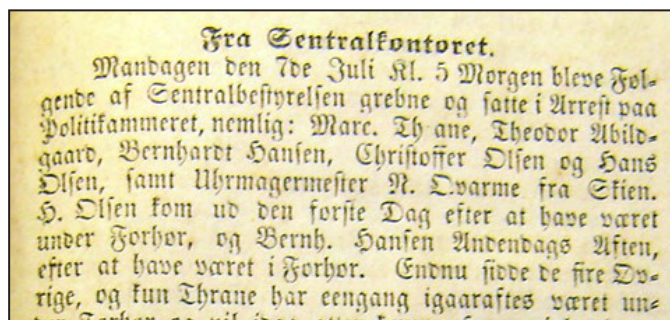

Blant avisens bidrag finner vi flere artikler hentet fra både "Manden" og "Andhrimner". I nummer 12 finner vi kunngjøringen av Arbeiderforeningen oppstart av sin søndagsskole, hvor Ibsen og Abildgaard var lærere.

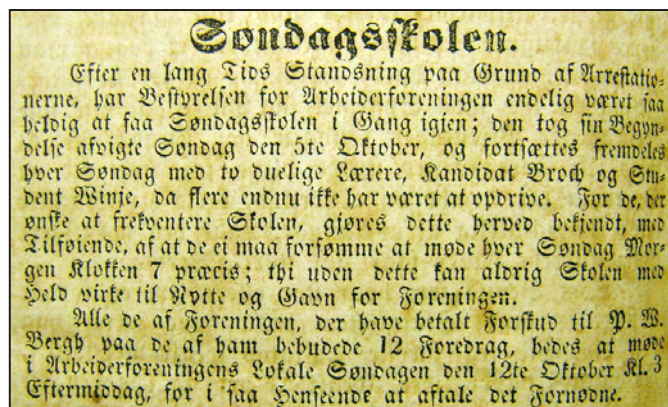
"Arbeiderforeningens Søndagsskole begynner 30te Marts; man samles paa Ankerløkken Kl. 7 Form."

I nummer 28 kan man lese Bernhard Hansens leder, hvor han beskriver politiets rassa:

"Fra Sentralkontoret. Mandagen den 7de Juli Kl. 5 Morgen bleve Følgende af Sentralbestyrelsen grebne og satte i Arrest paa Politikammeret, nemlig: Marc. Thrane, Theodor Abildgaard, Bernhard Hansen, Christoffer Olsen og Hans Olsen, samt Uhrmagermester R. Ovarme fra Skien. H. Olsen kom ud den første Dag efter at have været under Forhør, og Bernh. Hansen Andendags Aften, efter at have været i Forhør. Endnu sidde de fire Øvrige, og kun Thrane har eengang igaaftes været under Forhør, og vil idag atter komme fore; vi haabe, at ogsaa enhver af dem, efterat have været under Forhør, vil blive løsladt af Arresten....."

I nummer 43 kunngjøres gjenoppstart av søndagsskolen:

"Etter en lang Tids Standsning paa Grund af Arrestationerne, har Bestyrelsen for Arbejderforeningen endelig været saa heldig at faa Søndagsskolen i gang igjen; den tog sin Begyndelse Søndag den 5te Oktober, og fortsættes fremdeles hver Søndag med to duelige Lærere, Kandidat Broch og Student Vinje, da flere endnu ikke har været at opdrive...."

Et objekt som relatert til Ibsen er spesielt interessant sett i både en lyrisk, kunstnerisk og politisk sammenheng. Generelt sett et meget interessant objekt sett i norsk politisk og historisk sammenheng.

UTROP: 4 000,- (Budintervall 500,-)

Auksjonsobjekt 2.

Håndskrevet manuskript av Fridtjof Nansen vedrørende "Nord i Tåkeheimen". Tre foliosider.

Manuskriptet tar for seg bakgrunnen for og tankene rundt oppbygningen av "Nord i Tåkeheimen". Måten manuskriptet er bygget opp og formulert på, later til å være et forsøk til et slags innsalg fra Nansens side. Jeg har først vært inne på tanken om dette kunne vært Nansens første tanker om verket ovenfor forlegger Dybwad. Jeg har av en medhjelpelig samler fått låne "Nord i Tåkeheimen" vedlagt en korrespondanse som har funnet sted i forkant av verkets tilblivelse. Denne korrespondansen innbefatter blant annet Erik Werenskiold og Bertram Dybwad. Ved gjennomlesing av et av brevene til Bertram Dybwad omtales et manuskript til en subskripsjonsinnbydelse. Dette manuskriptet er ikke vedlagt korrespondansen. Ved nærmere studie av manuskriptet er det mye som kan tyde på at manuskriptet som nå legges ut for auksjon er det samme som Nansen omtaler i brevet til Dybwad.

Først følger deschifrering av brevet til Bertram Dybwad, som jeg har fått låne:

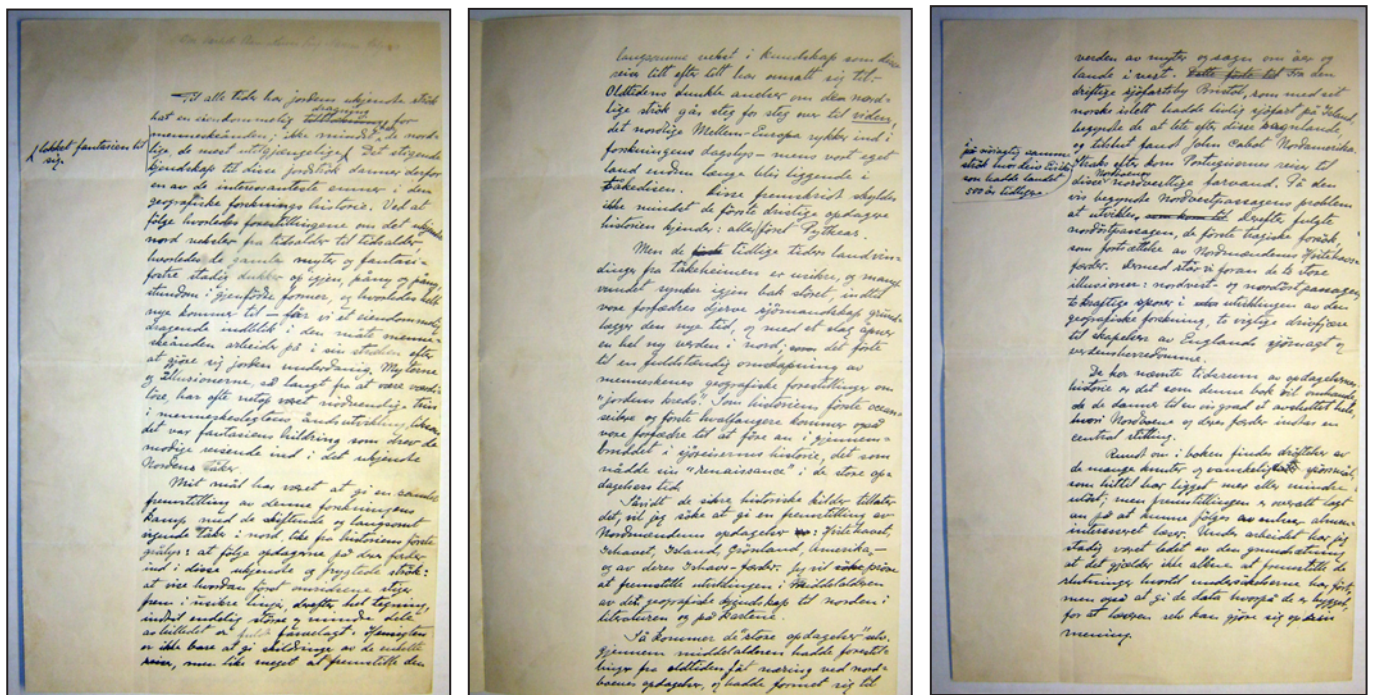
"Lysaker 3 II.10.

Kjære Hr. Bertram Dybwad.

Hermed et utkast til en subskripsjonsinnbydelse, som gir en slags oversikt over bokens indhold, og hva jeg har tænkt med den. Jeg lar Dem se på det, og si om De mener at det kan være til nogen nytte? Moltke var her i går kveld og så på det, og mente det var brukbart; men, sa han, at det må jo stå noget om at det er første gang at en slik fremstilling er forsøkt av en som selv har, gjennom lengre tid, deltatt i forskningsarbeidet, og er geografisk forsker, hvilket, mente han, gir boken særlig værd, da en mand med egen erfaring på området vil bedre kunne dømme om andre og om de mange vanskelige problemer, som undersøkelser har

stillet. Jeg svarte at det kan muligens forleggeren si, når det sies med moderation ; men jeg kan ikke -?- det. Han mente han kunde greie det med Dem. Men jeg er i tvil om hvordan De tænker Dem indbydelsen, skal den helt stå for Deres regning, eller vil De opta noget i likhet med vedlagte redegjørelse under mit navn? Moltke mente det siste var rimelig, men jeg er i tvil, da jo også første hefte vil indeholde en indledning av mig. Men dette har De meget bedre greie på, hva som er riktigst skulde indbydelsen helt skrives i forlæggerens navn, bør jo ialfald vedlagte forandres meget, så ikke min stil kommer altfor kjendelig frem. Hvis ikke måtte det vel gis den form, at De fra mig har fått vedlagte redegjørelse for bokens -?- og indhold. Tegning til omslag med tittel har jeg git til reproduktion, og håber at kunne sende Dem avtryk senest i morgen, jeg er spændt på om De billiger utkastet og tittelen? Jeg har ikke villet plage Dem med dette før, da jeg mente De kunde være i -?- og fri for forretninger, men nu gjør jeg det på Deres søns anmodning. Så en ting til. De spurte om der ikke burde være et bilag til første hefte. Jeg tenkte at vi muligens kunde gjøre en noget forminsket reproduktion av det kart over Norge, Grønland, og det nordlige Atlanterhav, som De sendte mig til at se på, og som dessverre fremdeles ligger her. Det er som sagt av Ortelius's bekjendte kartverk fra 1570. Deres blad er av en tysk utgave, men det er jo like godt (Ortelius var Hollandsk) Jeg har også en anden gjengivelse av en anden utgave, men synes det var meget tiltalende at bruke Deres blad, og jeg tror det måtte kunne gjengis direkte som strektegning, og skriften bli læselig, selv om vi formindsket det til bokens høide, så det bare trengs brettes en vei. Men spørsmålet er da om De mener det er ønskelig at ha et slig tillæg, og om der kunde være planche til at brette hvis det kan undgås. Det gikk nemlig an at gjøre det også på den vis at dele et kart som dette i to klicher og trykke det i to halvdele på to sider ovenfor hinanden. Dermed vilde også det være vundet at en kunde bruke samme papir, og trykke tekst på baksiden av bladene. Hvis dette foretrekkes (hvilket kanskje er meget praktisk?) kunde vi jo gi et slikt blad med, altså ekstra trykt, som prøve, det vilde jo ingen større utgift være når vi allikevel har klicheen. Eller også kunde det medfølge subskriptionsindbydelsen. Der var også andre karter at bruke til dette øiemed. For eksempel de ældste karter over Norge o.s.v. Jeg gjør ingenting med det før jeg hører Deres mening.

Mange hilsener med ønske om en god bedring fra Deres hengivne Fridtjof Nansen"

Deschifrering av manuskript:

I annen håndskrift [Minner om Dybwads håndskrift]: Om Værkets Plan skriver Prof. Nansen følgende:

Til alle tider har jordens ukjendte strøk hat en eiendommelig tiltrækning dragning for menneskeånden; ikke mindst har de nordlige, de mest utilgjængelige (MARGNOTAT: lokket fantasien til sig). Det stigende kjendskap til disse jordstrøk danner derfor en av de interessanteste emner i den geografiske forskningens historie. Ved at følge hvorledes forestillingene om det ukjendte nord veksler fra tidsalder til tidsalder, hvorledes de gamle myter og fantasifostre stadig dukker op igjen, påny og påny, stundom i gjenfødte former, og hvorledes helt nye kommer til – får vi et eiendommelig dragende indblik i den måte menneskeånden arbeider på i sin stræben efter at gjøre sig jorden underdanig. Myterne og illusionerne, så langt fra at være værdiløse, har ofte netop været nødvendige trin i menneskeslegtens åndsutvikling, liksom det var fantasiens hildring som drev de modige reisende ind i det ukjendte Nordens tåker.

Mit mål har været at gi en samlet fremstilling av denne forskningens kamp med de skiftende og langsomt vigende tåker i nord, like fra historiens første grålys: at følge opdagerne på deres færd ind i disse ukjendte og frygtede strøk: at vise hvordan først omridsene stiger frem i usikre linjer, derefter hel tegning, indtil endelig større og mindre dele av billedet er fuldt farvelagt. Hensigten er ikke bare at gi skildringer av de enkelte reiser, men like meget at fremstille den langsomme vekst i kundskap som disse reiser litt efter litt har omsat sig til. –

Oldtidens dunkle anelser om de nordlige strøk går steg for steg over til viden, det nordlige Mellem-Europa rykker ind i forskningens dagslys – mens vort eget land endnu længe blir liggende i tåkedisen. Disse fremskritt skyldes ikke mindst de første dristige

opdagere historien kjender: allerførst Pytheas.

Men de første tidlige tiders landvindinger fra tåkeheimen er usikre, og mangt vundet synker igjen bak sløret, indtil vore forfædres djerpe sjømandskap grundlægger den nye tid, og med et slag åpner en helt ny verden i nord, som det førte til en fuldstændig omskapning av menneskenes geografiske forestillinger om "jordens kreds". Som historiens første oceanseilere og hvalfangere kommer også vore forfædre til at føre an i gjennombruddet i sjøreisernes historie, det som nådde sin "renaissannce" i de store opdagelsers tid.

Så vidt de sikre historiske kilder tillater det, vil jeg søke at gi en fremstilling av Nordmændenes opdagelser: Hvitehavet, Ishavet, Island, Grønland, Amerika – og av deres Ishavs-færder. Jeg vil søke prøve at fremstille utviklingen av den geografiske kjendskap til norden i literaturen og på kartene.

Så kommer de "store opdagelser" selv, gjennom middelalderen hadde forestillinger fra oldtiden fått næring ved nordboenes opdagelser, og hadde fornyet sig til verden av myter og sagn om Øer og lande i vest. Dette førte til fra den driftige sjøfartsby Bristol, som med sit norske islett hadde livlig sjøfart på Island, begynte de at lete efter disse sagnlande, og tilsut fandt John Cabot Nordamerika. (MARGNOTAT: på i nøiagtig samme strøk hvor Leiv Eirikson hadde landet 500 år tidligere.) Straks efter kom Portugisernes reiser til disse nordboernes nordvestlige farvand. På den vis begyndte nordvestpassagens problem at utvikles, som kom til Derefter fulgte nordøstpassagen, de første tragiske forsøk, som fortsættelse av Nordmændenes Hvitehavsfærder. Dermed står vi foran de to store illusioner: nordvest- og nordøstpassagen, to kraftige spor i utviklingen av den geografiske forskning, to vigtige drivfjære til skapelsen av Englands sjømagt og verdensherredømme.

De to nævnte tidsrum av opdagelsernes historie er det som denne bok vil omhandle, de danner til en vis grad et avsluttet hele, hvori Nordboene og deres færder indtar en central stilling.

Rundt om i boken findes drøftelser av de mange knuter og vanskelige spørsmål, som hittil har ligget mer eller mindre uløst; men fremstillingen er overalt lagt an på at kunne følges av enhver almeninteressert læser. Under arbeidet har jeg stadig været ledet av den grundsætning at det gjælder ikke alene at fremstille de slutninger hvortil undersøkelsene har ført, men også at gi de data hvorpå de er bygget, for at læseren selv kan gjøre sig op sin mening.

Manuskriptet er velholdt, og ligger i en tiltalende håndgjort mappe med skinnrygg som er ilagt en kassett i samme utførelse. Dette er et unikt objekt hvor Nansen selv presenterer sine tanker rundt utgivelsen av en bok som den dag i dag står som et av de fremste, om ikket det fremste, verk om polarforskningens historie.

UTROP: 55 000,- (Budintervall 500,-)

Gjennomføring Antikvariat Bryggens Auksjon 1

Auksjonen varer i to uker og avsluttes fredag 3. april 18:00. Bud vil fortløpende bli publisert på min hjemmeside www.antikvariat-bryggen.no. Ved ønske om melding på SMS eller per telefon, kan dette også ordnes. Bydere gis et nummer som legges ut sammen med det ledende bud på hjemmesiden. Jeg vil da kun informere når de som har hatt høyeste bud overbydes. Ved bud som blir meldt i løpet av de siste 15 minutter før auksjonsslutt, legges det til 15 minutter på auksjonens avslutningstid. Dette vil gjelde for alle bud som deretter kommer. Dette vil kun informeres per telefon, og ikke på hjemmesiden.

Dette høres nok noe tungvint ut, men hvis det viser seg å være litt respons på min lille auksjon, vil jeg etterhvert opprette et elektronisk budsystem som vil ivareta alle bud og budgivere.

Auksjonsvilkår

1. Objektene er beskrevet etter beste evne, og oppdagede defekter som ikke er nevnt i beskrivelsen må meldes innen 7 dager etter mottak.
2. Alle tilleggskostnader inngår i tilslagssummen.
3. Bud på e-post sendes til post@antikvariat-bryggen.no. Ved bud på SMS og per telefon brukes telefonnummer 93022712.